

УДК 351.713 (477)

Руденко І. І., аспірантка кафедри
морського та митного права НУ «ОЮА»

Історичний розвиток інституту митних пільг в Україні

Статтю присвячено висвітленню питань, пов'язаних з упровадженням інституту митних пільг в національне законодавство, а саме окреслено процес становлення цього явища. Пропонується розгляд правового регулювання визначеного інституту на різних етапах його еволюційного розвитку. Акцентовується увага на міжнародних нормативно-правових актах.

Ключові слова: митні пільги, митний статут, митний кодекс, офіційне користування, дипломатичні привілеї та імунітети.

Статья посвящена освещению вопросов, связанных с внедрением института таможенных льгот в национальное законодательство, а именно очерчен процесс становления этого явления. Предлагается рассмотрение правового регулирования данного института на разных этапах его эволюционного развития. Акцентируется внимание на международных нормативно-правовых актах.

Ключевые слова: таможенные льготы, таможенный устав, таможенный кодекс, официальное пользование, дипломатические привилегии и иммунитеты.

The article is devoted to coverage of issues related to the introduction of the institute of customs privileges in national legislation, namely outlined the process of becoming the phenomenon. Gives a review of the legal regulation of certain institutions at different stages of its evolution. Focuses on the international legal acts.

Keywords: customs privileges, customs charter, customs code, official use, diplomatic privileges and immunities.

Актуальність дослідження зумовлена відсутністю фундаментальної, комплексної роботи, присвяченої історичному розвитку інституту митних пільг, а саме починаючи з радянських часів і до прийняття Митного кодексу України (далі – МК України) 2012 р. Незважаючи на значну увагу закордонних і вітчизняних вчених до митної проблематики, чимало питань щодо історичних аспектів, методологічних та практичних засад реалізації митної політики й досі залишаються нерозглянутими, в тому числі питання запровадження інституту митних пільг.

Необхідність розвитку теоретичних засад і прикладних аспектів здійснення державної митної справи зумовлюється наявністю певних проблемних та дискусійних питань, пов'язаних із реалізацією МК України 2012 р., потребою у формуванні та реалізації належного науково-методологічного, нормативно-правового забезпечення, яке б дозволило підвищити ефективність здійснення державної митної справи.

Теоретичну основу дослідження становлять фундаментальні наукові праці М.І. Бару, Д.М. Бахраха, М.А. Лабоськіна, Г.Г. Пашкової, О.Д. Єршової. Науковому роз'ясненню та розв'язанню проблем, пов'язаних із тлумаченням категорій та понять митного законодавства, присвячені праці Є.В. Додіна, С.В. Ківалова, Т.О. Коломоєць, Б.А. Кормича, А.В. Мазура, Д.В. Приймаченка, В.В. Прокопенка, О.В. Прядко та ін.

Метою даної роботи є комплексне дослідження та висвітлення еволюції розвитку інституту митних пільг в нормативно-правових актах радянського періоду та на теренах сучасної України.

Виклад основного матеріалу. Звертаючись до історії митної справи, маємо

зазначити, що її започаткування та становлення відноситься до глибокої давнини. Багато наукових праць присвячено історії митної справи, які переважно є узагальнюючими. У даній роботі маємо намір охарактеризувати розвиток інституту митних пільг починаючи з приходу на Україну радянської влади в 1920 р.

Період з 1920 р. по 1922 р. — відрізняється своєрідною організацією митної справи в СРСР та, зокрема, в Україні. Закінчення громадянської війни та іноземної інтервенції, початок розбудови народного господарства дали поштовх для здійснення нової митної політики. Відроджується роль і значення мита, постає питання його правового забезпечення. Наприкінці 1921 р. була створена спеціальна комісія для перегляду митного законодавства і вже 9 березня 1922 р. затверджений перший радянський митний тариф. Дія цього тарифу розповсюджувалась на товари і предмети, що ввозяться в РСФР та інші радянські республіки по європейському кордону і кордону на Далекому Сході. Тариф 1922 р. дав можливість отримувати дохід від мита, в тому числі і в бюджет України.

Першим законодавчим актом, який регламентував процедуру надання митних пільг був Митний статут затверджений Президією ЦВК СРСР 14.12.1924 р. Відповідно до Розділу 4 «Про пропуск пасажирів та про пільги, що надаються різним установам і особам» трудовому населенню громадянам Союзу РСР, що повертались до Союзу РСР після тривалого осілого проживання закордоном, дозволялось провозити безперешкодно і безмитно особисте домашнє майно та речі, що призначені для особистого користування (плаття, білизна, предмети домашнього вжитку тощо), за списками завіреними відповідним органом представництва Союзу РСР закордоном [1].

Порядок провозу речей, що належать членам ЦВК Союзу РСР і Ради Народних Комісарів Союзу РСР, центральних виконавчих комітетів і рад народних комісарів союзних радянських соціалістичних республік, повноважним представникам і консулам Союзу РСР та їх співробітникам закордону, а також порядок пропуску митними установами дипломатичних кур'єрів Союзу РСР і офіційних вантажів та особистих речей, що знаходяться при них — визначались особливими законоположеннями, а також правилами та інструкціями, що видавались Народним Комісаріатом Зовнішньої Торгівлі за згодою з Народним Комісаріатом Іноземних Справ та Народним Комісаріатом Фінансів Союзу РСР. Порядок провозення майна та вантажів, що переміщувались при іноземних дипломатичних і консульських представниках і їхніх співробітниках, або на адресу цих осіб та відповідних установ, а також порядок пропуску митними установами іноземних дипломатичних кур'єрів і офіційних вантажів та особистих речей, що переміщувались з ними регулювали особливі законоположення та правила, що видавались Народним Комісаріатом Зовнішньої Торгівлі за згодою з Народним Комісаріатом Закордонних Справ та Об'єднаним Державним Політичним Управлінням [1].

Постановою ЦВК і РНК СРСР від 19 грудня 1928 р. прийнято Митний кодекс СРСР, який проіснував з деякими змінами практично 36 років.

Митний кодекс мав 4 розділи і 188 статей. Дуже чітко були визначені цілі діяльності митних установ: основна сучасна і перспективна, історично традиційна — стягування митних зборів і додаткова — вчинення всіх інших митних операцій. Ширше, ніж у Митному статуті 1924 р., уточнювались повноваження Митно-Тарифного Комітету та Головного Митного Управління, розробка питань що

стосуються митної політики, участь у розробці проектів міжнародних договорів і конвенцій; розробка проектів митних тарифів і вирішення питань, пов'язаних з їх застосуванням і т. д.

Глава XIII Митного кодексу 1928 р. була присвячена пільгам, що надавалися окремим установам, організаціям та особам. При переміщенні пасажирських речей і поштових відправлень для особистого користування окремих пільгових установ, організацій та осіб встановлювалися списки і норми речей (плаття, білизна, взуття та предмети домашнього вжитку), що переміщуються безліцензійно, без сплати мита та акцизу.

Порядок пропуску речей членів ЦВК, РНК Союзу РСР, центральних виконавчих комітетів і рад народних комісарів союзних республік, повноважних представників Союзу РСР, консулів Союзу РСР і ін. осіб, що слідували з дипломатичним паспортом Союзу РСР, дипломатичних кур'єрів Союзу РСР з офіційним вантажем та багажем, що переміщувались з ними, регулювались особливими законоположеннями, а також правилами, затвердженими Народним Комісаріатом Зовнішньої і Внутрішньої Торгівлі Союзу РСР за згодою з Народним Комісаріатом Іноземних Справ і Народним Комісаріатом Фінансів Союзу РСР [2].

Порядок пропуску митними установами вантажу і особистих речей іноземних дипломатичних та консульських представників, персоналу, що слідували при них або на адресу цих осіб, іноземних дипломатичних кур'єрів регулювали особливі законоположення та правила, затверджені Народним Комісаріатом Зовнішньої і Внутрішньої Торгівлі Союзу РСР за згодою з Народним Комісаріатом Іноземних Справ і Народним Комісаріатом Фінансів Союзу РСР та Об'єднаним Державним Політичним Управлінням [2].

5 травня 1964 р. Президія Верховної Ради СРСР затвердила новий Митний кодекс СРСР, який за змістом і кількістю статей був ще вужчим за попередній – всього 120 статей.

Порядок пропуску через державний кордон СРСР речей осіб з дипломатичними паспортами Союзу РСР, дипломатичної пошти Союзу РСР і особистих речей радянських дипломатичних кур'єрів регулювали ст. ст. 58-59 глави 6 Митного кодексу СРСР 1964 р., законодавство СРСР, а також правила, затверджені Міністерством зовнішньої торгівлі СРСР за згодою з Міністерством іноземних справ СРСР.

Порядок пропуску через державний кордон СРСР та порядок звільнення від сплати митних зборів і від огляду вантажу, що слідував при главах і співробітників іноземних дипломатичних, консульських представництв в СРСР і інших осіб, що прирівнювались до них у відношенні митних пільг, а також вантаж, що слідував на адресу вказаних осіб, дипломатичних і консульських представництв, і міжнародних організацій і представництв при них, що знаходились в СРСР, так само як і переміщення та пропуск дипломатичної пошти і особистих речей іноземних дипломатичних кур'єрів регулювались ст. 59 цього кодексу, законодавством Союзу РСР та правилами, затвердженими Міністерством зовнішньої торгівлі Союзу РСР за згодою з Міністерством іноземних справ СРСР і Міністерства фінансів [3].

Таким чином, на той час питання митно-тарифного регулювання входили в повноваження Міністерства зовнішньої торгівлі.

Тільки 1986 р. шляхом реорганізації було створено Головне управління державного митного контролю при Раді Міністрів СРСР з правами самостійного органу державного управління зі статусом союзного відомства. Цим уперше за роки радянської влади митна служба була відокремлена організаційно від інших структур органів виконавчої влади.

Згодом, а саме з 01.06.1991 р., втрачає силу Митний кодекс СРСР 1964 р, і вводиться в дію Митний кодекс СРСР, проте цей кодекс проіснував недовго.

Новітня історія митної служби України взагалі і інституту митних пільг зокрема бере свій початок із прийняттям Закону Української РСР «Про митну справу в Українській РСР», який набув чинності 25.06.1991 р. Досить символічний ще один історичний факт – безпосередньо Державний митний комітет України було утворено 11.12.1991 р. Указом № 1 першого Президента України Л.М. Кравчука, а 12.12.1991 р. постановою Верховної Ради України затверджено МК України (набув чинності з 01.01.1992 р.), який визначив основні принципи організації митної справи в Україні. Кодекс був спрямований на забезпечення дотримання митними, та іншими державними органами, суб'єктами зовнішньоекономічної і господарської діяльності, а також громадянами прав та обов'язків у галузі митної справи.

Глава 2 МК України 1991 р. регулювала порядок переміщення через митний кордон України предметів міжнародних, іноземних організацій, представництв та осіб, які користуються на митній території України митними пільгами.

Митні пільги поширювались на дипломатичних представництв іноземних держав, глав дипломатичних представництв іноземних держав та членів дипломатичного персоналу представництв, а також членів їх сімей, що проживають разом з ними, співробітників адміністративно-технічного персоналу, консульських представництв іноземних держав, консульських службових осіб, включаючи главу консульського представництва, та консульських службовців, а також членів їх сімей, іноземних дипломатичних і консульських кур'єрів, представників іноземних держав, членів парламентських та урядових делегацій, співробітників делегацій іноземних держав, міжнародних, міжурядових організацій, а також для інших організацій та осіб, а саме: спільні підприємства за участю українських та іноземних юридичних осіб і громадян, іноземні підприємства, організації та їх представництва, а також співробітники цих підприємств, організацій і представництв та членів їх сімей [4].

Надання митних пільг здійснювалось на основі спеціальної угоди з іноземною державою виходячи з принципу взаємності стосовно кожної окремої держави, що стосується митних пільг для інших організацій та осіб – могло бути надано законом України (наприклад, Закон України від 18.09.1991 р. «Про інвестиційну діяльність», Закон України від 15.07.1999 р. «Про внесення змін до деяких законів України з метою стимулювання інвестиційної діяльності»).

Так, для окремих суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють інвестиційні проекти із залученням іноземних інвестицій, що реалізуються відповідно до державних програм розвитку пріоритетних галузей економіки, соціальної сфери і територій, може встановлюватись пільговий режим інвестиційної та іншої господарської діяльності. Майно, що ввозиться в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду підприємств з іноземними інвестиціями (крім товарів для реалізації або власного споживання), звільняється від обкла-

дення митом [5].

Порядок переміщення через митний кордон України предметів призначених для офіційного користування, а також для особистого користування, включаючи предмети початкового облаштування міжнародних, іноземних організацій, представництв та осіб, які користуються на території України митними пільгами – здійснювалось із звільненням від митного обкладення, за винятком зборів за митне зберігання, митне оформлення предметів поза місцями розташування митниць або поза робочим часом, встановленим для митниць [4].

Від митного огляду звільнявся особистий багаж глави дипломатичного представництва іноземної держави, членів дипломатичного персоналу представництва, членів їх сімей, що проживали разом з ним, за умови, якщо у митного органу не було серйозних підстав вважати, що такий багаж містить предмети, не призначені для особистого користування, або предмети, ввезення та вивезення яких заборонено законодавством України, або регулюється карантинними та іншими спеціальними правилами.

Іноземні дипломатичні та консульські кур'єри ввозили в Україну та вивозили з України предмети, призначені для їх особистого користування, із звільненням на основі взаємності від митного огляду, мита та митних зборів, за винятком зборів за зберіганням та митне оформлення предметів поза місцями розташування митниць або поза робочим часом, встановленим для митниць [4].

Протягом шести років велась робота над новим МК України, результатом чого стало його прийняття 20 грудня 2001 р. Але в ньому містилось ряд суперечливих положень, тому Президент України наклав на нього вето. Після доопрацювання МК України він був підписаний та прийнятий Верховною Радою України 11 липня 2002 р. Як вказано у Преамбулі, МК України 2002 р. визначав засади організації та здійснення митної справи в Україні, регулював економічні, організаційні, правові, кадрові та соціальні аспекти діяльності митної служби України.

Норми МК України 2002 р. вирішували досить широкий спектр питань у сфері митного регулювання. До глави 50 МК України 2002 р. законодавець включив ряд статей, що окремо визначали порядок та умови надання митних пільг представництвам іноземних держав, міжнародним організаціям, представництвам іноземних фірм та офіційним особам на території України, а також дипломатичним представництвам України, що знаходились за кордоном.

Митні пільги, передбачені МК України також поширювались на членів дипломатичного персоналу, на членів парламентських і урядових делегацій іноземних держав, які прибувають в Україну для участі в міждержавних переговорах, міжнародних конференціях і нарадах або з іншими офіційними дорученнями, а також на членів їх сімей, які їх супроводжують і не є громадянами України, на іноземних дипломатичних і консульських кур'єрів [6].

Слід зауважити, що у багатьох статтях цього розділу містилось застереження, а саме предмети, призначені для офіційного користування, за умови дотримання встановленого порядку переміщення через митний кордон України, звільнялись від обкладення ввізним митом, акцизним збором, податком на додану вартість та митними зборами за винятком зборів за зберігання предметів та за їх митне оформлення в зонах митного контролю на територіях і в приміщеннях підприємств, що зберігають такі предмети, чи поза робочим часом,

установленим для митниць [6].

Зазначмо, що користування пільгами у вигляді звільнення від процедури митного контролю не означало звільнення від обов'язкового дотримання порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 2 червня 1998 р. № 772 (втратила чинність) був затверджений «Порядок звільнення від обкладення податком на додану вартість операцій з продажу та ввезення (пересилання) на митну територію України товарів (робіт, послуг), передбачених для власних потреб дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав та представництв міжнародних організацій в Україні, а також для використання їх персоналом та членами їх сімей» [7], яким встановлювалось, що усі товари вітчизняного та іноземного виробництва, роботи, послуги, які придбаваються (виконуються, надаються) в Україні або ввозяться, пересилаються в Україну виключно для службового користування та для використання (споживання) під час офіційних прийомів — це товари (роботи, послуги), передбачені для власних потреб дипломатичних місій [7].

Звільнення від податку на додану вартість застосовувалось виходячи з принципу взаємності стосовно кожної окремої держави.

Товари (крім підакцизних), що ввозились на митну територію України безпосередньо дипломатичними місіями, дипломатичним персоналом та членами сімей в установленому законодавством порядку з урахуванням відповідного нормативно-правового акта Держмитслужби, погодженого з Міністерством закордонних справ, щодо митного контролю за товарами, що належали іноземним установам, організаціям та особам, які користувались на території України митними пільгами, не підлягали обкладенню податком на додану вартість під час проведення митного оформлення таких товарів.

За загальними правилами, пропуск через митний кордон України предметів, призначених для офіційного користування, і контроль за їх доставкою в митницю, у зоні діяльності якої розташоване відповідне представництво, здійснювалось без проведення митного огляду. Але якщо під час пропуску через митний кордон України предметів, призначених для офіційного користування, були достатні підстави вважати, що під виглядом таких предметів (або крім них) переміщуються інші предмети, у тому числі й такі, увезення яких в Україну заборонено, то, згідно з названими вище Правилами, міг бути здійснений митний огляд. Такий огляд провадився за згодою представництва та в присутності вповноваженої представництвом особи. Якщо представництво не давало згоди на митний огляд, то предмети не підлягали пропуску на митну територію України.

Ще одним вагомим кроком на шляху до вдосконалення діяльності митної служби України стало прийняття у березні 2012 р. нової редакції МК України, розробленого відповідно до вимог міжнародних норм, правил та стандартів. Загалом, МК України 2012 р. запропоновано багатомісними позитивними змінами.

До глави 56 МК України 2012 р. законодавець включив ряд статей, які окремо визначають порядок та умови надання митних пільг представництвам іноземних держав, міжнародних організацій, дипломатичним представництвам України, що знаходяться за кордоном [8].

Крім того, низка конвенцій також регулюють дані відносини, до яких необ-

хідно віднести Віденську конвенцію про дипломатичні зносини 1961 р. [9], Віденську конвенцію про консульські зносини 1963 р. [10], Віденську конвенцію про представництва держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру 1975 р. [11], Конвенцію про спеціальні місії 1969 р. [12], Конвенцію про привілеї та імунітети окремих міжнародних організацій, а також двосторонні угоди про встановлення дипломатичних відносин. Слід згадати про конституційний принцип пріоритетності норм міжнародного акту серед законів та інших нормативно-правових актів України, який знайшов своє закріплення у ч. 3 ст. 1 МК України [8].

Погоджуємось, що митні пільги — це встановлене законодавством звільнення (повне або часткове) осіб, що переміщують через митний кордон України товари або інші предмети від митних платежів. Митні пільги також визначаються як встановлені на умовах взаємності або в односторонньому порядку пільги стосовно переміщуваних через митний кордон України товарів у вигляді повернення раніше сплаченого мита, звільнення від сплати мита, зниження ставки мита, встановлення квот на преференційне ввезення (вивезення) товарів [13, с. 524]. З урахуванням міжнародної практики встановлення пільг здійснюється Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України. Митні пільги не можуть мати індивідуального характеру, тому що надаються виключно шляхом прийняття відповідного закону. Підставою для надання митних пільг може бути або належність до осіб, які мають на це право відповідно до свого статусу та в порядку, встановленому чинним законодавством, або факт переміщення через митний кордон України товарів та інших предметів, ввезення на митну територію яких або вивезення їх за межі цієї території дозволяється законодавством України за умови несплати мита, зниження ставок мита, встановлення тарифних квот (тарифні пільги). Указом Президента України від 10.06.1993 р. № 198/93 затверджено Положення про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні, згідно якого дипломатичному представництву (посольству або місії) іноземної держави в Україні, консульській установі (генеральному консульству, консульству, віце-консульству або консульському агентству) іноземної держави в Україні як органам іноземної держави, співробітникам дипломатичних представств та працівникам консульських установ для здійснення їх функцій надаються передбачені Положенням привілеї та імунітети, що визначаються відповідно до Віденської конвенції від 18 квітня 1961 р. про дипломатичні зносини та Віденської конвенції від 24 квітня 1963 р. про консульські зносини. Привілеї та імунітети, передбачені цим Положенням для членів дипломатичного персоналу, поширюються на представників іноземних держав, на членів парламентських і урядових делегацій іноземних держав, які прибувають в Україну для участі в міждержавних переговорах, міжнародних конференціях і нарадах або з іншими офіційними дорученнями, а також на членів їх сімей, які їх супроводжують і не є громадянами України [14].

Дипломатичні привілеї та імунітети — це сукупність особливих пільгових прав і переваг, які надаються іноземним дипломатичним членам, консульським посадовим особам, їх персоналу, які користуються захистом на території держави перебування відповідно до міжнародного права і мають дипломатичні картки, видані Міністерством закордонних справ, не є громадянами України і не

проживають в Україні постійно. Порядок переміщення товарів через митний кордон України, призначених для офіційного (службового) користування дипломатичних представництв здійснюється із звільненням від митного огляду та сплати митних платежів. Якщо під час пропуску через митний кордон України багажу, призначеного для особистого користування, є достатні підстави вважати, що він містить товари, не призначені для особистого користування, або товари, ввезення (вивезення) яких заборонене законом або регулюється карантинними та іншими спеціальними правилами, то може бути здійснений митний огляд.

З урахуванням принципу взаємності стосовно кожної окремої держави митні пільги, що надаються згідно з МК України 2012 р. членам дипломатичного персоналу представництва іноземної держави, можуть поширюватися на членів адміністративно-технічного персоналу цього представництва, а також на членів їхніх сімей, які не є громадянами України та не проживають в Україні постійно. У разі надання закордонному дипломатичному представництву України або його персоналу іноземною державою менш сприятливого режиму, ніж передбаченого Митним кодексом України, до дипломатичного представництва такої іноземної держави в Україні та його персоналу застосовуватиметься аналогічний режим на умовах взаємності. Кожна посадова особа, яка має пільги згідно із ст. ст. 383–386, 388, 389, 391 МК України, користуються ними у разі прямування в Україну для зайняття відповідної посади з моменту перетину митного кордону України, а у разі знаходження на території України – з того часу, коли ця посадова особа офіційно приступила до виконання своїх обов'язків. Після залишення посадовими особами представництва іноземних держав та міжнародних організацій митної території України надання їм митних пільг, передбачених МК України, припиняється.

Становлення інституту митних пільг ЧЧ процес довготривалий, і з кожним нормативним актом удосконалювалась процедура та умови надання пільг дипломатичним, консульським установам та кур'єрам, міжнародним організаціям, представникам іноземних держав і членам делегацій та для інших організацій і осіб.

Становлення інституту митних пільг було довготривалим процесом, і з кожним нормативним актом удосконалювалась процедура та умови надання пільг дипломатичним, консульським установам та кур'єрам, міжнародним організаціям, представникам іноземних держав і членам делегацій та для інших організацій і осіб.

Підсумовуючи слід зазначити, що сучасний стан розвитку митної справи на теренах України характеризується процесами її подальшого реформування у контексті приєднання до міжнародних конвенцій та стандартів і наближення до європейського рівня здійснення митних процедур.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Митний статут затверджений ЦВК Союзу РСР від 12.12.1924 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economics.kiev.ua/download//ZakonySSSR/data04/tex16967.htm>
2. Митний кодекс Союзу РСР затверджений ЦВК Союзу РСР від 19.12.1928 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tkod.ru/ustav/1928/32.html>
3. Митний Кодекс Союзу РСР затверджений Указом Президії Верховної Ради Союзу РСР від 05.05.1964 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://russia.bestpravo.ru/ussr/data03/tex15690.htm>

4. Митний кодекс України від 12.12.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 16. — Ст. 203 (втратив чинність).
5. Ярцев В. Діючий порядок ввезення та митного оформлення іноземних інвестицій на сучасному етапі. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.tpp.lviv.net/zek/Numbers/2002/3-4/s04/info_04.htm
6. Митний кодекс України від 11 липня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 38–39. — Ст. 288 (втратив чинність).
7. Про Порядок звільнення від обкладення податком на додану вартість операцій з продажу та ввезення (пересилання) на митну територію України товарів (робіт, послуг), передбачених для власних потреб дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав та представництв міжнародних організацій в Україні, а також для використання їх персоналом та членами їх сімей: Постанова Кабінету Міністрів України № 772 від 02.06.1998 р. // Офіційний вісник України. — 1998. — № 22. — Ст. 807 (втратила чинність).
8. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2012. — № 44-45, № 46-47, № 48. — Ст. 552.
9. Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18.04.1961 р. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_048
10. Віденська конвенція про консульські зносини від 24.04.1963 р. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_047
11. Віденська конвенція про представництво держав в їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру від 14.03.1975 р. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_254
12. Конвенція про спеціальні місії від 08.12.1969 р. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_092
13. Митний кодекс України: Науково-практичний коментар / А.Т. Комзюк, О.О. Погрібний, Р.А. Калюжний та ін. —К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. —757 с.
14. Положення про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні: Указ Президента України № 198/93 від 10.06.1993 р. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/198/93>

